

WWF

MAGAZINE

WINTEREDITIE

2016

PANDA

Nr79 – NOVEMBER, DECEMBER 2016, JANUARI 2017
TRIMESTRIEEL – AFGIFTEKANTOOR BRUSSEL X – P309290

Dossier

Focus: Gaan we richting een zesde massa-uitsterving?

DE MYSTERIEUZE HIMALAYA

De RANGERCLUB CADEAUBOX

Hét ideale kerstgeschenk voor kinderen
die gek zijn van wilde dieren en de natuur!

**1 JAAR LID VAN
DE WWF-RANGERCLUB**
+ 1 dierenknuffel naar keuze

Voor slechts
€ 30

WWF-RANGERS ZIJN ECHE BESCHERMERS VAN DE NATUUR!

- 🐾 5 x per jaar Rangerclub Magazine
- 🐾 Welkomspakket met paspoort, kortingen en leuke gadgets
- 🐾 Leuke activiteiten

Ontdek alle ledenvoordelen en dierennieuws op www.rangerclub.be

Bestel nu je cadeaubox op:

WWW.WWF.BE/WEBSHOP

Een WWF-Rangerclub cadeaubox bevat 1 dierenknuffel naar keuze, infofiche over het dier en een unieke code voor het kind om zich te registreren als WWF-Ranger.

Nepal is zonder twijfel een van de meest spectaculaire plekken ter wereld. Naast de vele natuurlijke, culturele en sportieve attracties die je er kunt beleven, is de natuur van de Nepalezen ook nog eens bijzonder gastvrij en vrolijk.

Zelfs in een heel moeilijke socio-economische en politieke omgeving is Nepal een wereldwijd voorbeeld geworden voor de bescherming van de natuur, een gemeenschapsgericht beheer van natuurlijke grondstoffen en ecotoerisme. Meer dan 23% van het grondgebied is gewijd aan natuurbescherming en de voorbije 15 jaar is er 5% bos bijgekomen. Nepal mag ook trots zijn op het succes van zijn beschermingsprogramma's voor bedreigde diersoorten, zoals de sneeuwluipaard en zijn prooien, de neushoorn en de tijger. Het is zelfs het enige land dat erin geslaagd is om drie jaar op rij de doelstelling 'Zero Poaching' te halen.

De klimaatverandering, de uitbouw van infrastructuur en het gebrek aan sterk beleid vormen een reële bedreiging voor natuurbescherming en duurzame ontwikkeling. We moeten ons allemaal – overheid, private sector, gemeenschap, nationale en internationale partners – blijven inspannen om die opkomende uitdagingen aan te pakken. Samen kunnen we de hindernissen waar we nu voor staan omzetten in kansen. Dat hebben we vroeger ook al gedaan.

Dr. Ghana S Gurung
Sr. Conservation Program Director
WWF Nepal

INHOUDSTAFEL

In het kort	4-5	Kids	18-19
Dossier	6-17	Focus	20
De mysterieuze Himalaya		Gaan we richting een zesde massa-uitsterving?	
<ul style="list-style-type: none"> • In het voetspoor van de geest van de bergen • Wanneer WWF bergen verzet om de neushoorn te redden • Meer dan 200 nieuwe soorten ontdekt in het oosten van de Himalaya 		Legaten	21
		Bedankt	22-23

DOSSIER

DE MYSTERIEUZE HIMALAYA

p. 6-17

© WWF / Steve Morgan

COLOFON: Panda Magazine is een publicatie van WWF-Vlaanderen vzw. Alle rechten voorbehouden aan WWF. Het Pandalogo, het woord Panda en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding. • Werkten mee aan dit nummer: Ioana Betieanu, Manon Bistiaux, Laura Dehaene, Leen De Laender, Ghana S. Gurung, Margareta Heylen, Antoine Lebrun, Florence Platteau, Akash Shrestha, Gwendoline Viatour. • Copywriting: Nicolas Chartier, Martin Collette, Charlotte Gijssels, Tanita Leclercq, Jelgher Wandels. • Coördinatie: Charlotte Gijssels, Tanita Leclercq. • Design: www.propaganda.be. • Druk: Daddy Kate. • Coverfoto: © David Lawson / WWF-UK. • V.U.: Antoine Lebrun, E. Jacquainlaan 90, 1000 Brussel.

EEN GROTE OVERWINNING VOOR DE OVERLEVING VAN WILDE DIERSOORTEN

© John E. Newby / WWF

De 17de Conferentie van de Partijen van de CITES-Overeenkomst – de overeenkomst over de internationale handel in bedreigde soorten – heeft plaatsgevonden in Johannesburg van 24 september tot 5 oktober 2016. De ontmoeting werd bijgewoond door een recordaantal landen, 181 in totaal, en heeft geleid tot krachtdadige beslissingen om de vele bedreigde soorten beter te beschermen.

Zo hebben de landen onder andere gestemd voor het behoud van het bestaande verbod op de internationale handel in olifanten- en neushoornivoor. Ze hebben eveneens de klassering in Bijlage 1 bepaald, met name het verbod op de internationale handel van de Afrikaanse grijze papegaai en het schubdier. En ze kwamen ook tot een akkoord over een striktere regeling rond de handel in de zijdehaai, de vossaai, de adelaarsrog en rozenhout.

De landen hebben ook een akkoord bereikt over krachtdadige maatregelen om een wereldwijd antwoord te bieden op de toenemende handel in wilde diersoorten. Ze hebben opgeroepen de nationale ivoormarkten te sluiten, die bijdragen tot de illegale handel, en hebben ook hun steun bevestigd voor nationale actieplannen voor ivoor. Die actieplannen vormen de kern van de strijd tegen de ivoorhandel en identificeren de landen die de zwakke schakels vormen.

VOOR DUURZAME SOJA EN PALMOLIE

WWF heeft dit jaar twee rapporten gepubliceerd die het gebruik van soja en palmolie in verschillende bedrijven aan het licht brengen. De 'Soy Scorecard' toont aan dat de voortdurend toenemende consumptie van soja een belangrijke impact heeft op het milieu. De velden die gebruikt worden voor de productie van soja zijn vaak gewonnen door bossen te kappen met een rijke biodiversiteit, maar ze hebben ook de plaats ingenomen van savannes en graslanden. WWF roept op tot meer transparantie bij bedrijven en moedigt hen aan om te kiezen voor duurzame soja van de Round Table for Responsible Soy (RTRS) en Proterra – tot op vandaag de enige twee geloofwaardige organisaties op het vlak van duurzame soja.

De 'Palm Oil Scorecard' bekijkt dan weer hoe de grootste spelers in de

distributie, de consumptie en de horeca omgaan met palmolie en wat hun aankoopbeleid is. De scorekaart baseert zich op het engagement van bedrijven om palmolie te kopen die niet afkomstig is uit ontbossing, op de transparantie in hun activiteiten en op het feit of ze wel of niet zijn aangesloten bij de Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie.

Die organisatie wil een duurzame ontwikkeling van palmolieproductie en -consumptie stimuleren. Palmolie is zowel in bewerkte voedingsmiddelen te vinden als in cosmetica en zelfs in diervoeding. De teelt van oliepalmen is en blijft de voornaamste oorzaak van ontbossing in Zuidoost-Azië. Die bedreigt er de laatste tropische wouden, die de thuisbasis zijn van de orang-oetans, de Sumatraanse olifanten en de laatste tijgerpopulaties van de regio.

© James Morgan / WWF-International

DE BURGERLUCHTVAART BEREIKT EEN AKKOORD OVER DE VERMINDERING VAN ZIJN UITSTOOT

De Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) heeft tijdens haar Algemene Vergadering in Montréal op 6 oktober een akkoord bereikt rond de beperking van haar CO₂-uitstoot. Het is de eerste keer sinds het Akkoord van Parijs dat een hele sector zichzelf op mondiaal niveau een regel oplegt om de klimaatveranderingen tegen te gaan. WWF juicht

dit engagement van de luchtvaartsector toe, die 2% van de wereldwijde uitstoot vertegenwoordigt, maar wijst tegelijk op enkele zwakke punten. Dankzij het akkoord komt er voor het eerst een mondiaal plafond voor de netto CO₂-uitstoot van de luchtvaartsector en wordt

er ook een nieuw systeem voor uitstootbeperking en -compensatie ingevoerd. Toch betreurt WWF dat de landen tijdens de onderhandelingen belangrijke elementen uit het akkoord hebben gehaald betreffende de doelstellingen van het Akkoord van Parijs om de gemiddelde globale temperatuurstijging te beperken.

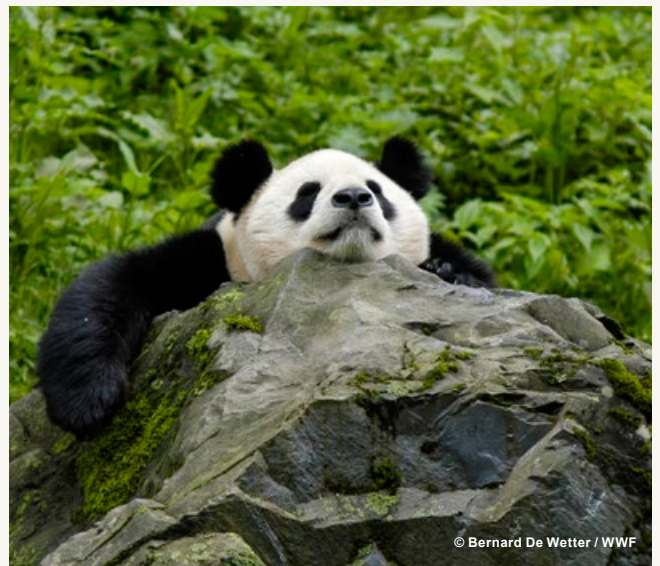
Minstens 64 landen, die meer dan drie vierde van het internationale luchtverkeer vertegenwoordigen, hebben blijk gegeven van leiderschap door zich bij deze regelgeving aan te sluiten. WWF roept nu de grote landen uit de luchtvaart op die niet op het voorstel zijn ingegaan, om zich in te zetten voor een CO₂-neutrale groei van de sector vanaf 2020.

© Chris Martin Bahr / WWF

DE REUZENPANDA IS NIET LANGER IN GEVAAR, MAAR BLIJFT KWETSBAAR

Dankzij ongelooflijke inspanningen voor natuurbehoud is de reuzenpandapopulatie aanzienlijk toegenomen, in die mate zelfs dat de iconische diersoort een categorie gedaald is in de Rode Lijst van bedreigde diersoorten van IUCN, van 'bedreigd' naar 'kwetsbaar'. 'Deze herklassering is het resultaat van decennia aan beschermingsmaatregelen van de Chinese regering en toont aan dat de investering in de bescherming van iconische diersoorten

zoals de reuzenpanda zowel voor de dieren zelf als voor de mensheid voordelig zijn. Toch is het geen overwinning op alle vlakken. De panda's blijven kwetsbaar en geïsoleerd. Een groot deel van hun habitat blijft bedreigd door infrastructuurprojecten. Laten we niet vergeten dat er nog amper 1864 exemplaren in het wild overblijven', vertelt Lo Sze Ping, directeur van WWF-China. Het is nu duidelijk dat enkel een geïntegreerde

© Bernard De Wetter / WWF

aanpak de overleving van de Chinese reuzenpanda, die ook het slachtoffer is van de klimaatverandering, op lange termijn kan garanderen. Er is nog meer inspanning nodig van de overheid en

nog meer samenwerking met de lokale gemeenschappen, evenals een grotere bewustwording van het belang van het leven in het wild en de ecosystemen voor de mensheid.

DOSSIER

MYSTERIEUZE HIMALAYA

© WWF / Steve Morgan

De Himalaya is niet alleen het dak van de wereld, het majestueuze massief gehuld in nevelen waar volgens de legendes een Yeti zou ronddwalen. Het is ook een immense mozaïek van culturen, landschappen en ecosystemen, gaande van de eeuwige sneeuwtoppen tot de weelderige valleien. De Himalaya kent een unieke biodiversiteit met honderden endemische en fascinerende soorten, waaronder een ongrijpbare katachtige. Maar de bergketen vormt ook een kostbare zoetwaterreserve voor meer dan een miljard mensen. Deze rijkdom wordt bedreigd door de klimaatveranderingen en de menselijke impact. De Himalaya verdient daarom bijkomende beschermingsmaatregelen... en een uitgebreid dossier in jouw Panda magazine.

DE MYSTERIEUZE HIMALAYA

IN HET VOETSPoor VAN DE GEEST VAN DE BERGEN

De discrete en fascinerende sneeuwluipaard wordt ook wel 'de geest van de bergen' genoemd. Het elegante roofdier leeft op grote hoogte en is een van de eerste slachtoffers van de druk die de wilde natuur van de Himalaya ondergaat. In zijn habitat, die bijzonder gevoelig is aan de klimaatverandering, zorgen menselijke activiteiten voor de versnippering van natuurgebieden en de afname van de hoeveelheid prooidieren van de sneeuwluipaard. Om te overleven is hij steeds meer aangewezen op vee, tot grote woede van de herders, die als gevolg ongenadig jacht op hem maken. WWF heeft dan ook een prioriteit gemaakt van de bescherming van deze intrigerende katachtige en wil hem opnieuw verzoenen met de lokale bevolking.

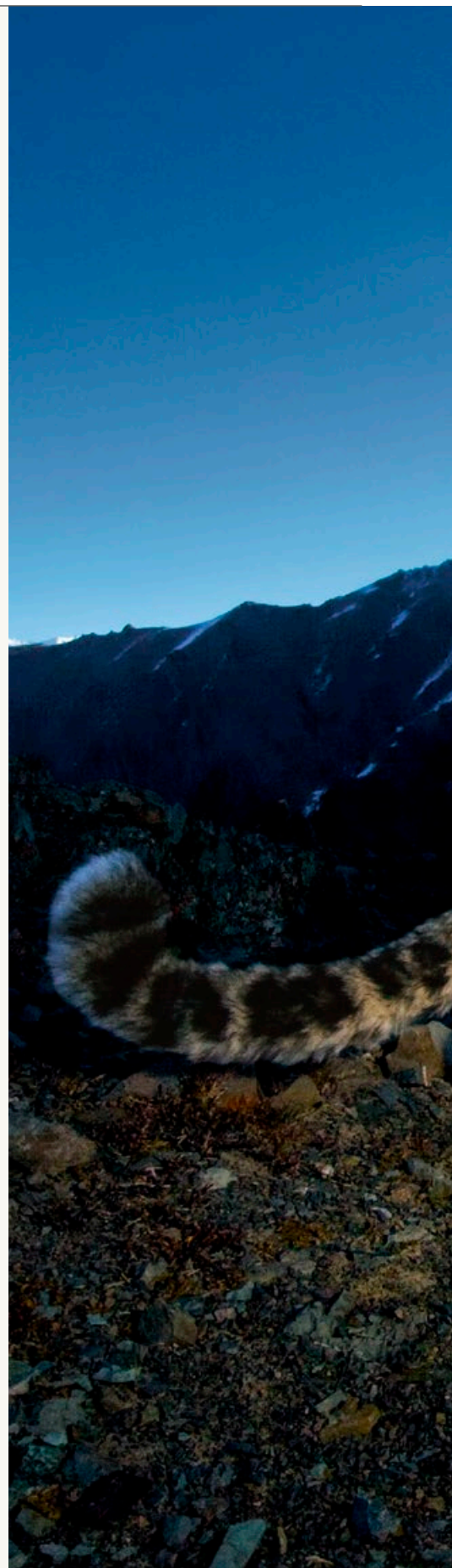
BHUTAN: KIEKJES OM DE KATACHTIGEN TE BESCHERMEN

Hoewel Bhutan slechts 100 sneeuwluipaarden herbergt, speelt het land toch een belangrijke rol in de bescherming van dit dier dankzij zijn bijna 20 000 km² grote netwerk van nationale parken, dierenparken en natuurreservaten, oftewel meer dan 50% van de oppervlakte van het land. Ter plaatse werken WWF en de regering van Bhutan nauw samen om de sneeuwluipaard te beschermen tegen bedreigingen zoals stroperij en conflicten met

de lokale bevolking. De eerste taak van elk beschermingsproject is de studie en de telling van de dieren. In Bhutan konden we met cameravallen waardevolle informatie en zeldzame beelden verzamelen.

VERHAAL VAN EEN KLIM

'Na een uitputtende tocht van zes dagen bereikte onze expeditie een hoogte van 4500 meter', vertelt Rinjan Shresta, onderzoeker voor WWF in Bhutan. 'In deze regio leeft

► Wist je dat?

Het koninkrijk Bhutan zou ongeveer 100 sneeuwuipaarden herbergen, op een wereldwijde populatie van ± 4000 exemplaren.

DOSSIER

MYSTERIEUZE HIMALAYA

© National Geographic Stock / Steve Winter / WWF

DOSSIER

MYSTERIEUZE HIMALAYA

de sneeuwluipaard op zo'n hoogte. De dieren laten zich niet alleen zelden zien – wat hen de bijnaam 'de geest van de bergen' heeft opgeleverd – maar ze leven bovendien verspreid over enorme oppervlaktes in de meest

afgelegen gebieden. Dat maakt het erg moeilijk om hen te bestuderen en verklaart waarom de sneeuwluipaard een van de minst gekende katachtigen is. Nochtans', zet Rinjan zijn betoog verder, 'moeten we dringend weten

hoeveel sneeuwluipaarden er in deze regio leven. Want we moeten kunnen evalueren of de populatie stabiel is, toeneemt of afneemt. Daarom hebben we met het hele team deze lange klim ondernomen in het nationale park van Wangchuck.'

27 CAMERA'S OP 800 KM²

'Ons doel was cameravallen te plaatsen om de exemplaren in de regio te tellen', legt de wetenschapper uit. 'U vraagt zich misschien af hoe een luipaardpopulatie geteld kan worden op basis van foto's? Wel, de vlekken op hun lichaam vormen een motief dat uniek is voor elk individu. Voor ons is de pels van een luipaard dus vergelijkbaar met een gezicht of een identiteitskaart. Maar eerst moet je erin slagen om een foto te nemen van zo'n schuchter dier! Daarom beschikken we over toestellen met bewegings- en warmtesensoren. Zij fotograferen bewegende objecten met een andere temperatuur dan die van de omgeving. Het was dus

► Wist je dat?

In Nepal zijn drie sneeuwuipaarden – twee mannetjes en een vrouwtje – gevangen en uitgerust met een gps-halsband. Ze leveren waardevolle informatie over de verplaatsingen van de katachtige en de omvang van de gebieden die beschermd moeten worden

© WWF / Steve Morgan

heel belangrijk dat we de locaties waar we de cameravallen zouden plaatsen, nauwgezet selecteerden. Onze ervaring had ons geleerd dat sneeuwuipaarden vaak doorheen bergpassen en overheen bergkammen trekken. Dat voorbereidende werk is verre van een formaliteit', beklemtoont Rajan: 'Het heeft ons bijna een maand gekost om onze 27 cameravallen te plaatsen in heel de bestudeerde zone, die maar liefst 800 km² beslaat. We hebben de toestellen zorgvuldig geïnstalleerd zodat de camera's op de kop, de staart en de poten van de luipaarden gericht zijn. Dat zijn de zones waar de pels van de luipaard het minst dik is, en waar we de patronen dus beter kunnen onderscheiden.'

EEN PRIMITIEVE KAT IN HET VIZIER

Terug in Canada, waar Sinjan woont, keek de wetenschapper reikhalzend en met een gezonde dosis spanning uit naar wat zijn camera's zouden opleveren. 'Op een zonnige ochtend

© Klein & Hubert / WWF

De camouflage van de sneeuwuipaard is erg doeltreffend in de bergen.

kreeg ik tot mijn vreugde telefoon uit Bhutan. Ik kreeg te horen dat onze vallen niet alleen sneeuwuipaarden op beeld hadden vastgelegd maar ook andere interessante dieren. Sommigen onder hen, zoals de manoel, werden zelfs voor de allereerste keer gezien in Bhutan. Dat dier wordt beschouwd als een van de meest primitieve katachtigen, die al meer dan zes miljoen jaar dezelfde kenmerken heeft bewaard.'

© WWF-Bhutan

Dit is geen luipaard, maar wel een manoel of pallaskat, tot voor kort nooit gezien in Bhutan.

EEN EERSTE ONTMOETING MET LAPCHEMBA IN NEPAL

© National Geographic Stock / Steve Winter / WWF

TUSSEN DE 9 EN 11 LUIPAARDEN

Wat de sneeuwuipaard betreft, hebben de inspanningen van het team hun vruchten afgeworpen. *‘We hebben nu meer dan 1000 foto’s’,* zegt Sinjan trots. *‘Die bevestigen dat het nationaal park van Wangchuck een belangrijke habitat vormt voor de sneeuwuipaarden van Bhutan. Er zijn negen verschillende exemplaren geïdentificeerd. Dankzij statistische berekeningen hebben we kunnen schatten dat de totale populatie negen tot elf luipaarden telt.’*

De systematische evaluatie van de populatie sneeuwuipaarden in Bhutan, geleid door WWF in samenwerking met de regering, is een belangrijke eerste stap in het conservatieprogramma van de diersoort in de Himalaya. Ook India en Nepal zijn betrokken bij het programma, maar daar worden andere acties gevoerd.

In de heilige bergen van Kangchenjunga in Nepal voert WWF in samenwerking met de Nepalese overheid een heel ander soort onderzoek. Hier worden luipaarden gevangen en krijgen ze een gps om de hals met als doel om hun trajecten te bestuderen. De ingezamelde informatie is essentieel om te analyseren welke beschermingsstrategie gehanteerd moet worden en om te ontdekken welke gebieden bescherming moeten krijgen. De laatste expeditie om sneeuwuipaarden een halsband om te doen werd uitgezet in april 2016. Een team van WWF-Nepal heeft 20 vallen geplaatst in het gebied rond Yangma, een hooggelegen, piepklein dorp. Na amper een paar uur ongeduldig wachten kregen onze wetenschappers al een jong luipaardvrouwtje te pakken van 30 kg en 173 cm, en gaven haar

een gps-halsband. Ze doopten haar Lapchemba, naar een boeddhistische godin die traditioneel wordt afgebeeld in het bijzijn van een tam luipaard. Het luipaardvrouwtje werd al snel weer vrijgelaten en amper vijf dagen later kwamen de eerst gps-signalen al binnen. De missie was officieel een succes. Na enkele maanden werd Lapchemba gelokaliseerd in China. Dat heeft WWF alleen maar sterker overtuigd dat er grote inspanningen nodig zijn om een strategie voor natuurbehoud uit te werken over de grenzen van China, India en Nepal heen.

In Nepal, Bhutan, India en andere landen in de regio zet WWF zijn onderzoekers en de donaties van zijn leden in om ervoor te zorgen dat de ‘geest van de bergen’ het dak van de wereld kan blijven doorkruisen.

© Albertien Perdok / WWF-Netherlands

► Wist je dat?

Er is al acht jaar geen enkel luipaard meer gedood in het Kangchenjungamassief in Nepal. Dat succes is het resultaat van een beschermingsprogramma van WWF, in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschappen die er de vruchten van plukken.

De vlekken op de pels van de sneeuwluipaard vormen een uniek patroon, die een telling aan de hand van foto's mogelijk maakt.

DE LOKALE GEMEENSCHAPPEN: SLEUTELFIGUREN IN DE BESCHERMING

Lokale gemeenschappen betrekken bij de bescherming van de sneeuwluipaard en andere bedreigde diersoorten, is een fundamenteel onderdeel van de strategie van WWF. In de bergen van Kangchenjunga in Nepal is een innovatief financieel compensatiesysteem op touw gezet dat herders vergoedt wier dieren het slachtoffer zijn geworden van een sneeuwluipaard.

De lokale gemeenschappen nemen eveneens deel aan onderzoeksprogramma's en de ontwikkeling van alternatieve inkomsten zoals het ecotoerisme. Het programma betreft de dorpingen nauw bij de beschermingsacties en heeft mooie resultaten opgeleverd in de regio. Ghana S. Gurung, afkomstig uit een herdersfamilie in Nepal, is daar het levende bewijs van. Eerst stond hij bijzonder vijandig ten opzichte van de

katachtige, die veel schade had toegebracht aan de kudde van zijn familie, maar langzaam maar zeker heeft hij het dier leren kennen en leren respecteren. Vandaag draagt hij als directeur van natuurbehoud van WWF-Nepal bij tot de bescherming van de sneeuwluipaard en probeert hij zijn aanzien voor het dier over te brengen op de andere dorpingen.

Momenteel zijn er 23 sneeuwluipaarden geïdentificeerd in de regio. Er is geen enkel exemplaar meer gedood in de laatste acht jaar. Voor Ghana 'is een succes van deze omvang enkel mogelijk als we de lokale gemeenschappen inzetten.' Dat is ook de overtuiging van WWF, dat zich nu meer dan ooit inzet om harmonie tussen de mens en de natuur te bereiken.

WANNEER WWF BERGEN VERZET OM DE NEUSHOORN TE REDDEN

© Mark Atkinson / WWF

Een van de meest veelbelovende projecten voor de bescherming van de Indische neushoorn wordt momenteel uitgevoerd in Nepal. In dit kleine land hoog in de Himalaya neemt WWF deel aan een project om neushoorns te verplaatsen. Het doel: een tweede leefbare populatie creëren in Nepal, bovenop de bloeiende populatie in het nationaal park van Chitwan. Het gaat hier om een belangrijke stap in de missie die WWF zichzelf heeft opgelegd: de neushoorn redden van de uitroeiing.

► Wist je dat?

Niet minder dan 33 tamme olifanten, begeleid door 250 mensen, zijn nodig om de neushoorns naar hun nieuwe habitat te brengen.

Door de neushoorn te beschermen, beschermen we ook het ecologische welzijn van volledige landschappen en de dieren en planten die er voorkomen. Want deze reuzen zijn onlosmakelijk verbonden met de immense wilde gebieden die ze doorkruisen op zoek naar voedsel en partners, en die ze onderhouden als tuiniers in harnas. Daarom is het ook zo moeilijk – en zo noodzakelijk – om deze grote wilde zoogdieren te beschermen.

Laat je niet misleiden door zijn uiterlijk als dat van een tankwagen: de Indische neushoorn is wel degelijk een kwetsbare en bedreigde diersoort, die dringend nood heeft aan maatregelen. Ooit was hij verspreid over heel het Indische subcontinent, maar tegenwoordig tellen we nog maar 3500 exemplaren in het wild. De twee meest aanzienlijke populaties leven in twee beschermde gebieden in India en Nepal. Hun habitat wordt steeds verder ingenomen door de groeiende bevolkingsdichtheid.

In Nepal bedraagt de wilde neushoornpopulatie zo'n 645 exemplaren, waarvan het merendeel zich in het nationale park van Chitwan bevindt. Het doel van de overheid en WWF is om opnieuw het historische niveau van 800 dieren in Nepal te bereiken. Om die doelstelling te halen, gebruiken we een verplaatsingsstrategie: neushoorns worden vanuit het Chitwanpark overgebracht naar andere habitats, waar de soort verdwenen is of steeds zeldzamer wordt. Het is een delicate maar doeltreffende operatie die de dieren zal toelaten zich voort te planten, hun genenpoel te vergroten en hun verspreidingsgebied uit te breiden. Dat maakt de soort ook minder kwetsbaar voor ziektes en natuurrampen.

Natuurlijk is de verplaatsing van neushoorns van 2000 tot 3000 kg over

een afstand van 300 km niet bepaald een makkie. Aangezien WWF al lang bekend stond voor zijn expertise in de bescherming van wilde dieren, sprak het voor zich dat het ministerie voor Bossen en het Behoud van de Nepalese Bodem zich tot WWF wendde om die delicate operatie te leiden, die een nauwgezette planning en aanzienlijk veel middelen vereiste.

De neushoorns worden verdoofd met pijltjes, krijgen een gps om de hals en worden per vrachtwagen vervoerd. We doen ook een beroep op de hulp van 33 olifanten en 250 mensen om de titanen naar hun nieuwe habitat te brengen. WWF en zijn partners hebben in mei 2016 al vijf neushoorns verplaatst naar het nationaal park van Bardia en het natuurreservaat van Shuklaphanta, en daar zullen er nog eens 25 bij komen tegen 2018.

WWF werkt op meerdere vlakken voor het behoud van de iconische Indische neushoorn. Bovenop de ontwikkeling van nieuwe populaties

bestrijden we ook de stroperij en steunen we de lokale bevolking zodat ze de vruchten kunnen plukken van de aanwezigheid van de neushoorns in intacte ecosystemen.

MEER DAN 200 NIEUWE SOORTEN ONTDEKT IN HET OOSTEN VAN DE HIMALAYA

De Himalaya heeft al zijn geheimen nog niet prijsgegeven. Zo afwisselend als zijn landschappen zijn, zo onuitputtelijk lijkt ook zijn fauna en flora. Tussen 2009 en 2014 zijn 211 nieuwe soorten geïdentificeerd in de regio. Onder hen tellen we verbluffende wezens zoals een wandelende vis of een aap zonder neus. En er vallen nog veel meer schatten aan biodiversiteit te ontdekken. Maar sommige nog onbekende soorten zouden ook al kunnen verdwijnen nog voor ze zijn ontdekt. De bescherming van dat natuurlijke erfgoed is prioriteit voor WWF.

De oostelijke Himalaya omvat een buitengewone variëteit aan unieke habitats en ecosystemen. Het is dus niet verwonderlijk dat die opmerkelijke regio een overvloedige en originele biodiversiteit herbergt. In een recent

rapport telt WWF 211 nieuwe soorten, waaronder 133 planten, 26 vissen, 10 amfibieën, een reptiel, een vogel en een zoogdier. Zij worden toegevoegd aan de honderden soorten die zijn ontdekt in het voorgaande decennium.

FASCINERENDE EN ONGEZIENE DIERSOORTEN

Het is onbegonnen werk om hier de inventaris op te stellen van deze ark van Noah. We beperken ons daarom tot enkele opmerkelijke wezens. De **Myanmarese stompneusaap** is een primate met erg wijde neusgaten die ook bekend staat als de 'niezende aap'. In periodes met regenval zijn ze namelijk gemakkelijk te spotten want dan maken ze niesgeluiden als er water in hun neus loopt. Om dit 'evolutionaire ongemak' tegen te gaan zitten ze tijdens regenbuien vaak met hun kop tussen hun knieën. De **dwergrlangenkopvis**, gehuld in een levendig blauw,

► Wist je dat?

De oostelijke Himalaya strekt zich uit over 5 landen: Bhutan, India, Nepal, Tibet en Myanmar.

kan zich verplaatsen en ademen op het droge. Hij kan meerdere dagen overleven op het vasteland. Verder is er ook sprake van een **kikker met blauwe ogen** en van de **gevlekte bergsluipimalia**, de enige vogel op de lijst.

Ravi Sing, directeur van WWF-India, vertrouwt ons toe: *'Het is heel opwindend om vast te stellen dat deze regio de hele wereld blijft verbazen met zijn wonderbaarlijke natuur en de hoeveelheid nieuwe soorten die er zijn ontdekt.'*

BEDREIGD MET UITSTERVEN NOG VOOR ZE ZIJN ONTDEKT

Het rapport van WWF beperkt zich evenwel niet tot het bejubelen van deze fantastische ontdekkingen. Het schetst ook een duidelijk beeld van de bedreigingen in de regio. Volgens Sami Tornikovski van het WWF Living Himalayas Initiative *'ligt de grote uitdaging bij het behoud van deze ecosystemen, vooraleer de recent ontdekte en nog andere onbekende soorten voorgoed verdwenen zijn.'* De klimaatverandering bedreigt in de regio het evenwicht en de cycli van de natuur, terwijl de menselijke ontwikkeling steeds meer wilde habitats inpalmt. Door ontbossing, ontginning, vervuiling, stuwdammen, stroperij ... blijft er slechts 25% van de wilde gebieden over. Momenteel zou de oostelijke Himalaya 10 000 planten, 977 vogels, 176 reptielen, 269 zoetwatervissen en 300 zoogdieren herbergen. We vinden er bijzondere bedreigde diersoorten, zoals de Indische neushoorn, de Aziatische olifant, de tijger, de rode panda en de sneeuwluipaard. WWF bekampt de gevaren met een strategie die harmonie wil creëren tussen de mens en de natuur door samen te werken met overheden, de lokale bevolking te sensibiliseren en te betrekken en door duurzame ontwikkeling en groene economie te stimuleren. De inzet is de bescherming van een indrukwekkende biologische rijkdom, maar ook het behoud van levensnoodzakelijke bestaansmiddelen voor miljoenen mensen.

© Ramki Sreenivasan Conservation India

© Henning Strack Hansen

© Sanjay Sondhi

ZIJN JOUW KINDEREN OOK WILD VAN DE NATUUR?
 ONTDEK ALLE ACTIVITEITEN VAN DE WWF-RANGERCLUB OP
WWW.RANGERCLUB.BE.

- DINSDAG 27 DECEMBER: **GROOT RADIO OORWOUD-FEEST** IN DE ROMA IN BORGERHOUT, MET O.A. SEAN DHONDT EN HANNELORE BEDERT!
- DONDERDAG 5 JANUARI: BEZOEK AAN **STORMS EXPO**, BLANKENBERGE
- ZONDAG 5 FEBRUARI: **SAFARI NAAR HET ZWIN**, KNOKKE-HEIST
- VRIJDAG 3 MAART: **MOERASTOCHT** IN BERLARE

**BEESTIGE
 U
 DAG**

EEN BEESTIGE DAG MET DE EUROPESE BIG 5

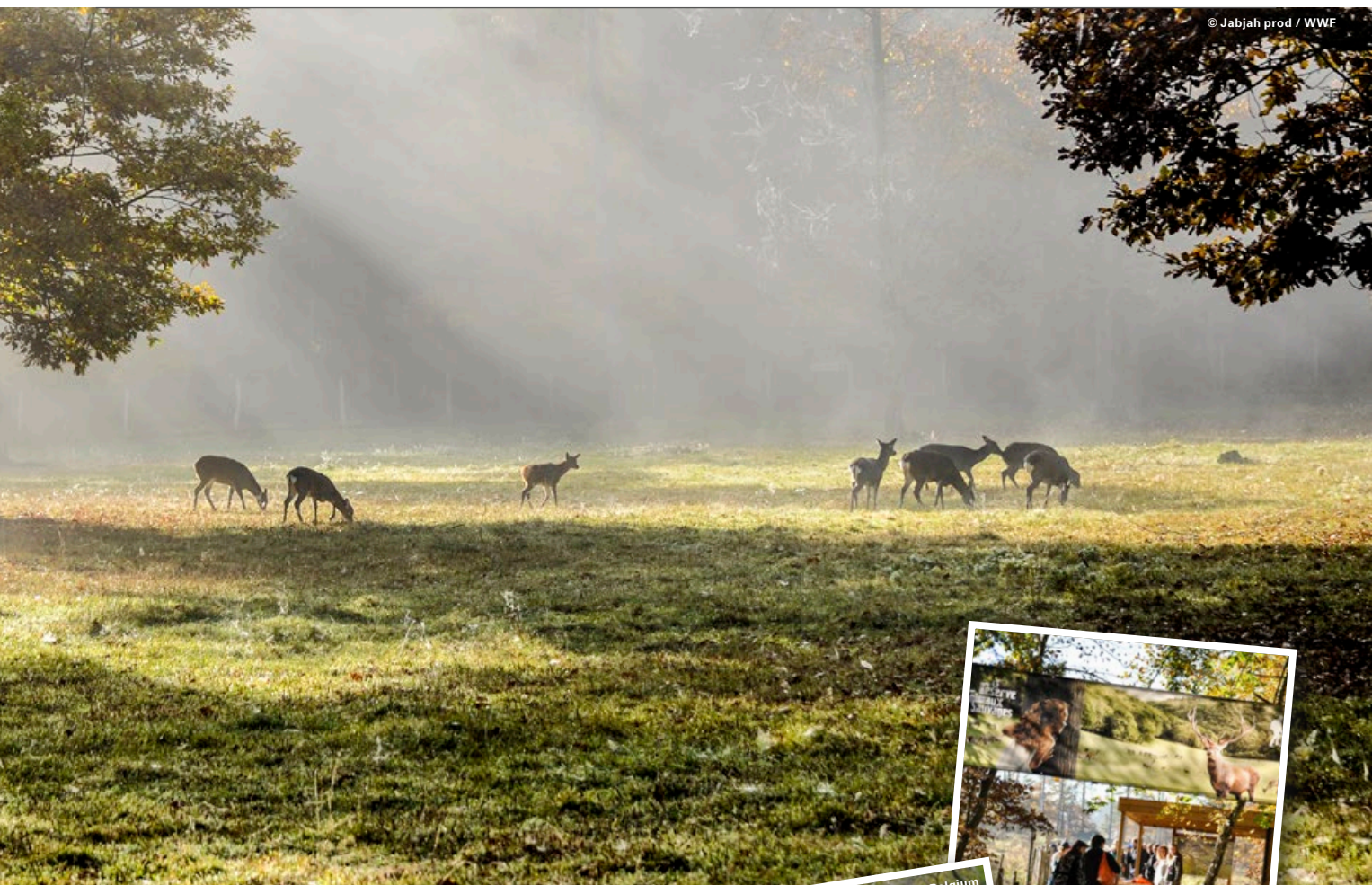
Was jij er ook bij op zondag 30 oktober? Meer dan 1000 WWF-leden beleefden een beestige dag in het wildpark van de Grotten van Han! Elk jaar organiseert WWF-België een speciale dag voor de WWF-leden, hun families en voor de kinderen van onze Rangerclub.

Het thema? De big 5 van Europa, de vijf machtigste dieren van ons continent: de bruine beer, de lynx, de wolf, de veelvraat en de Europese bizon.

Langs het hele wandelparcours van 2,5 of 5,5 km werden talrijke activiteiten en animaties georganiseerd voor de bezoekers en de kinderen. Van kleine quizen over de wilde dieren tot een knutsel- en schminkstand en informatiepunten over de beschermingsprogramma's voor wilde dieren: er was voor ieder wat wils!

DE PROJECTEN VAN WWF ONDER DE AANDACHT

Op enkele plekken langs het parcours konden de bezoekers praten met onze experts over onze terreinprojecten, waaronder een natuurbehoudsproject in de Karpaten in Roemenië. In het hart van die bergketen in Centraal-Europa leven talloze wilde dieren. Het is de grootste natuurregio van Europa en is de thuis van vier van de Europese Big 5: de bruine beer, de Euraziatische lynx, de wolf en de Europese bizon. Sinds 2012 heeft WWF een project in de Karpaten om die diersoorten en hun leefgebied te beschermen.

Sinds 1927 is de Europese bizon of wisent verdwenen in het wild en nu is hij nog steeds zeldzamer dan de zwarte neushoorn. WWF en Rewilding Europe hebben samen een project gelanceerd voor hun herintroductie in de Karpaten. Jaarlijks worden bizons vrijgelaten in de natuur om tegen 2020 een wilde kudde van 185 rondtrekkende bizons te hebben. Een paar van die bizons zijn opgegroeid in het wildpark van de Grotten van Han, waar WWF mee samenwerkt.

© WWF-Belgium

© Jabjah prod / WWF

© WWF-Belgium

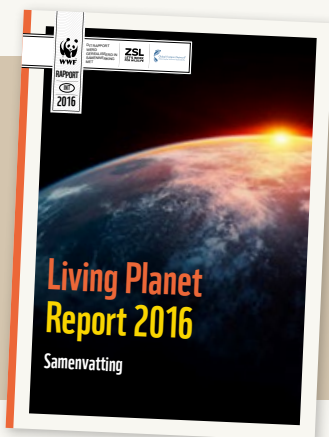

GAAN WE RICHTING EEN ZESDE MASSA-UITSTERVING?

© WWF / Green Renaissance

De laatste editie van het *Living Planet Report* van WWF trekt een verontrustende conclusie over de toestand van onze planeet. Tussen 1970 en 2012 zijn de wereldwijde populaties gewervelde diersoorten met 58% gedaald. Als we onze voedsel- en energiesystemen nu niet hervormen en de engagementen die wereldwijd genomen zijn om te strijden tegen de klimaatverandering niet uitvoeren, dreigt die daling 67% te bereiken in 2020.

Download het volledige rapport of de samenvatting ervan op onze website: www.wwf.be/nl/living-planet-report-2016

De biodiversiteit verdwijnt aan zo'n alarmerend hoog tempo, dat we volgens wetenschappers op weg zijn naar een zesde massa-uitsterving. De massa-uitsterving waar we vandaag mee te kampen kunnen krijgen wordt veroorzaakt door de druk die één enkele soort uitoefent op zijn eigen leefomgeving: de Homo sapiens, het menselijke wezen.

Dat is niet alles. De veranderingen die de mens de laatste decennia teweeg heeft gebracht in zijn leefomgeving zijn van zo'n omvang dat wetenschappers momenteel spreken over een nieuw geologisch tijdperk: het Antropoceen. Een

tijdperk gekenmerkt door de ingrijpende impact van de menselijke activiteiten op de ecosystemen van de planeet.

MAAR ER IS NOG TIJD OM DE TREND OM TE KEREN.

Het Living Planet Report stelt oplossingen voor in de mondiale voedsel-, energie- en financiële systemen die essentieel zijn om te kunnen voldoen aan de noden van de huidige en de toekomstige generaties.

DE TOEKOMST VAN DE PLANEET LIGT IN ONZE HANDEN. EN HET NIEUWE RAPPORT VAN WWF TOONT ONS WELKE WEG WE MOETEN VOLGEN.

‘De planeet in ons testament’

WWF is de duizenden mensen die elk jaar in de toekomst van de planeet investeren enorm dankbaar. Zo ook Meep en Hanneke van Kampen. Zij hebben WWF opgenomen in hun testament.

Meep: ‘WWF staat al jaren op ons lijstje van goede doelen die we ondersteunen. De bescherming van het milieu en wilde diersoorten is een van de doelen die ons heel nauw aan het hart liggen. De natuur is echt het beschermen waard. Ik ben dierenarts en dus heel gevoelig voor dingen die te maken hebben met de bescherming van de natuur. Als kind groeide ik op op het platteland. Lekker spelen in het veld. Op m'n rug in het gras liggen, kijken naar de veldleeuweriken in de lucht. Daar genoot ik echt van. Ook nu nog, in mijn eigen tuin, kan ik genieten van de alledaagse pracht van de natuur. Ze is een bron van inspiratie en geluk. Het was dan ook een bewuste keuze om WWF op te laten nemen in ons testament. Dat is onze manier om te tonen dat we geven om de natuur.’

Meep & Hanneke van Kampen

Neem met ons contact op als u overweegt om WWF in uw testament te laten opnemen. We kunnen het over de telefoon, bij u thuis of in ons kantoor bespreken.

Margareta Crovetto-Heylen

Verantwoordelijke testamenten

Tel: 02/340.09.24

E-mail : legs@wwf.be

WAAROM VERTROUWEN IN ONS STELLEN?

WWF heeft als lid van VEF, de Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving, een goede internationale reputatie op het vlak van fondsenwerving voor natuurbehoud. Die vereniging engageert zich om morele kwaliteitsgaranties te geven voor fondsenwerving en om transparantie van de rekeningen te verzekeren.

JIJ MAAKT HET VERSCHIL

Dankzij jouw steun kan WWF wereldwijd prioritaire diersoorten en habitats beschermen.

HOOP VOOR DE GRAUERGORILLA'S

We kunnen terug hoop koesteren voor de toekomst van de Grauergorilla's. De regering van de Democratische Republiek Congo heeft eindelijk de grenzen van het Itombwe-natuurreserveat goedgekeurd, een belangrijke stap in de doeltreffende bescherming van een van de meest biodiverse regio's van het land.

Het reserveat herbergt een verbazingwekkende verscheidenheid aan diersoorten, waarvan er vele kwetsbaar of bedreigd zijn, zoals de met uitsterven bedreigde Grauergorilla maar ook de Afrikaanse bosolifant en de chimpansee. De Grauergorilla, ook gekend als de oostelijke laaglandgorilla, verkeert in groot gevaar. Recente tellingen tonen aan dat de populatie er met een duizelingwekkende 77% is gedaald, van 17 000 dieren in 1995 tot amper 3800 dieren vandaag. Hoewel het aantal Grauergorilla's – de grootste primate ter wereld – is gedaald in Itombwe, gelooft WWF dat de bescherming dankzij het reserveat zal helpen om de populaties een toekomst te bieden.

PERZISCHE LUIPAARD KEERT TERUG NAAR DE KAVKASUS

Afgelopen zomer werden drie Perzische luipaarden vrijgelaten in het State Nature Biosphere Reserve, in de Kaukasus in het zuidwesten van Rusland. Dat is een belangrijke stap voor het herstel van de luipaardpopulaties in het gebied.

Tot in het midden van de 20e eeuw kwamen Perzische luipaarden regelmatig voor in de Kaukasus, in het zuidwesten van Rusland. Maar hun populatie kelderde tegen 1950 en de luipaard stierf zelfs volledig uit in sommige delen van de regio, door stroperij en habitatverlies. Daarom ontwikkelden WWF en de Russische Academie van Wetenschap in 2005 een ambitieus programma om de Perzische luipaard terug te brengen.

Eerst werd het gebied sterker beschermd en werd het aantal prooidieren op peil gebracht. Omdat luipaarden uit dierentuinen niet in

staat zijn om in het wild te overleven, werd er in 2009 met de steun van WWF ook een speciaal centrum gebouwd om luipaarden voor te bereiden op een leven in de wilde natuur. En met succes: sinds de opening van het centrum zijn er al 14 welpen geboren!

De drie vrijgelaten luipaarden zijn geslachtsrijp en werden getraind om in het wild te overleven. Ze dragen ook satelliet Halsbanden, die ervoor zorgen dat de projectmedewerkers de katten kunnen volgen nu ze zijn vrijgelaten.

Het project wil een levensvatbare populatie van minstens 50 Perzische luipaarden bereiken in het wild. Hoewel er nog veel werk voor de boeg ligt, kunnen we dankzij deze eerste vrijlating al hoop koesteren voor de toekomst van deze bedreigde katten.

MALEISIË'S GROOTSTE MARIENE NATUURPARK KOMT TOT LEVEN

© James Morgan / WWF-US

Het 'Tun Mustapha Park' in Maleisië werd afgelopen zomer officieel erkend, en markeert zo een mijlpaal in de bescherming van de oceanen wereldwijd.

Dit park ligt in de zeeën rond de landen in Zuidoost-Azië die een van de (kleur)rijkste plekken op aarde herbergen: de onderwaterwereld van de Koraaldriehoek. Het nieuwe park zal bijna een miljoen hectare koraalriffen met wel 250 soorten koraal helpen te beschermen en ook mangrove, zeegras, primair regenwoud, meer dan 50 eilanden en ongeveer 360 diersoorten, bedreigde groene schildpadden en Indische zeeoelen. Dankzij de bescherming van het gebied zal ook de voedselzekerheid en het levensonderhoud van de lokale gemeenschappen verbeteren, door duurzame ontwikkeling te promoten.

Het park hanteert een nieuw model voor natuurbeheer. Het zal duurzaam gebruik van grondstoffen toelaten, vooral om ervoor te zorgen dat de lokale gemeenschappen die in het beschermd gebied wonen hun activiteiten kunnen verderzetten in de daarvoor aangewezen zones. Dat is van kritiek belang want ongeveer 80 000 mensen in de kust- en eilandgebieden zijn afhankelijk van de visgebieden die ongeveer 100 ton visvangst per dag opbrengen.

'Het Tun Mustapha Park zou kunnen dienen als voorbeeld en inspiratiebron voor marien natuurbehoud wereldwijd', aldus Marco Lambertini, algemeen directeur van WWF.

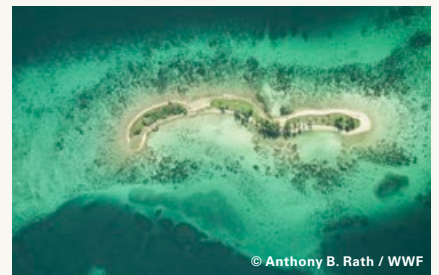
SEISMISCHE TESTEN IN BELIZE GESCHORST DANKZIJ PROTEST

Het grootste koraalrif van het noordelijke halfrond is gespaard gebleven van risicovolle seismische testen. De seismische testen om offshore olievelden te bespeuren in de Caraïben dreigden het onderwaterleven in de regio serieuze schade toe te brengen.

De autoriteiten van Belize besloten om de seismische tests stop te zetten, nadat ze overspoeld werden door een golf van

protest door bezorgde burgers, nationale middenveldorganisaties en internationale natuurbehoudsorganisaties en hun aanhangers, waaronder WWF.

We willen onze sympathisanten van over de hele wereld dan ook van harte bedanken dat ze hun bezorgdheid hebben uitgedrukt aan de overheid van Belize. We zijn opgetogen dat al meer dan 160 000 mensen de eerste

© Anthony B. Rath / WWF

© Antonio Busiello / WWF-US

minister gevraagd hebben om de UNESCO-werelderfgoedplaats van Belize te beschermen. Dit is alvast een overwinning maar de strijd is nog niet gestreden. Zolang offshore olieboren niet wordt verboden, blijft het risico bestaan dat er uiteindelijk toch geboord zal worden.

**WE ROEPEN DAN OOK IEDEREEN
DIE DE PETITIE NOG NIET
GETEKEND HEEFT OP OM ACTIE
TE ONDERNEMEN VIA:**

www.makeyourmark.panda.org/nl/belize

Hartelijk bedankt!

4000

Er leven nog ongeveer
4000 sneeuwluipaarden in het wild.

30

30 kg en 173 cm,
dat zijn de maten van
Lapchhemba, de jonge
sneeuwluipaard die met
een gps-halsband werd
uitgerust in de hoge
bergen van Nepal.

12

De wereldwijde
populatie
sneeuwluipaarden
is verdeeld over
twaalf landen.

9

Negen van de tien
hoogste bergtoppen
prijken in de Himalaya.

© Neyret & Benastar / WWF

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit tegengaan en bouwen aan een toekomst
waarin de mens leeft in harmonie met de natuur.

www.wwf.be | www.facebook.com/wwf.be